

1. ชื่อผลงานองค์ความรู้/ความคิดสร้างสรรค์/นวัตกรรม

บทวิเคราะห์ความคุ้มค่าการปลูกไม้โตเร็วเพื่อความยั่งยืน

2. เจ้าของความรู้ (อป.เขต/เจ้าของผลงาน)

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตบ้านโป่ง

3. องค์ประกอบขององค์ความรู้

3.1 เนื้อหา/ความเป็นมา

จากการรวบรวมข้อมูลด้านการปลูกไม้ยูคาลิปตัสขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ อ.อ.ป. มีพื้นที่ทั้งหมดที่ดำเนินการปลูกและดูแลบำรุงรักษาไม้ยูคาลิปตัส ประมาณ 100,000 ไร่ ซึ่งมีการปลูก ดูแลบำรุงรักษา และมีการทำไม้ตามหลักวิชาการ แต่ผลการทำไม้ของ อ.อ.ป. เมื่อถึงกำหนดครบรอบตัดฟันของไม้ยูคาลิปตัส มีค่าเฉลี่ยผลผลิตทั้งหมดที่ 5-6 ต้น/ไร่ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ผลประกอบการในภาพรวมไม่มีกำไร อ.อ.ป. ทำให้ขาดสภาพคล่องทางกระแสเงินสด ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจต่อไป ด้วยเหตุนี้ จึงมีความสนใจที่จะทำการเก็บข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องในระบบวนวัฒน ในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การคัดเลือกสายต้น จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต และนำจุดอ่อน มาปรับปรุงแก้ไข และทดลองปฏิบัติ ซึ่งผลที่ได้รับสามารถตอบโจทย์ มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ สามารถเพิ่มผลผลิต และรายได้ เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน

3.2 วิธีการ/ขั้นตอน/กระบวนการ

จากการวิเคราะห์ปัญหา ในการบริหารจัดการสวนป่าไม้โตเร็ว พบปัญหา หรือ จุดอ่อน ที่เกิดจากกระบวนการทำงาน ทั้งปัจจัยที่ควบคุมได้ ควบคุมไม่ได้ และแนวทางแก้ไข ดังนี้

1. แผนการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนงาน เนื่องจากการตั้งงบประมาณปลูกสร้างเป็นการตั้งล่วงหน้า 2 ปี เมื่อถึงปีที่ได้รับอนุมัติและต้องดำเนินการ บางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจาก ปัญหา มวลชนต่อต้าน หรือไม่สามารถทำไม้ออกตามแผนได้ ทำให้มีการโอนย้ายงบประมาณไปปลูกที่ใหม่ กระบวนการขั้นตอนในการโอนงบประมาณล่าช้า หน่วยงานที่รับโอน ไม่สามารถดำเนินการได้ตามฤดูกาล ส่งผลให้ ประสิทธิภาพในการปลูกดูแลรักษาไม่ได้มาตรฐาน อายุไม้ไม่ได้ตามเกณฑ์ เปอร์เซ็นต์รอดตายต่ำ

แนวทางแก้ไข ควรประเมินสถานภาพแปลงหรือใหม่ก่อนสิ้นปี หากจำเป็นต้องปรับโอนควร ดำเนินการตั้งแต่ต้นปี

2. สวนป่าขาดการประเมินศักยภาพของตนเอง ความพร้อมของบุคลากร เครื่องจักรเครื่องมือ ไม่มีการเก็บสถิติข้อมูล ปริมาณน้ำฝน การกระจายของฝน ข้อมูลวิเคราะห์ดิน เพื่อนำใช้ในการวางแผน ไม่มีการ ประเมินจำนวนพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกแต่ละปี ที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต ทรัพยากรที่มี

3. การนับอายุไม้ ตั้งแต่ปลูกจนถึงตัดฟัน ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ตามระบบวนรัตน์ไม้ โตเร็วของ อ.อ.ป. จะทำไม้รอบแรกในปีที่ 5 แต่ในข้อเท็จจริง หากปีที่ 1 ปลูกล่าช้า อายุไม้จะไม่ครบกำหนดตัด ฟัน โดยปกติไม้โตเร็วจะใช้วิธีนับเดือน เนื่องจากความเพิ่มพูนระหว่างปีสูงการประเมินผลผลิต ต้นปี และ ปลายปี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจากการเก็บสถิติตัวเลขการทำไม้พบว่า ไม้อายุ 5 ปีเต็ม (ตัดปีที่6)

น้ำหนักเฉลี่ยมากกว่าไม้อายุ 4 ปีเต็ม (ตัดปีที่ 5) ถึง 25% ซึ่งมีความคุ้มค่ามากกว่าหากจะทำการตัดฟันในปีที่ 6 เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายดูแลรักษาที่เพิ่มขึ้น

4. การมีไม้ใหญ่เหลือไว้ในแปลง ซึ่งเป็นพื้นที่ปกคลุมร่มเงารอบรัศมีทรงพุ่ม ทำให้ไม้ที่ปลูกไม่เจริญเติบโตตามมาตรฐาน บางต้นไม่สามารถเป็นสินค้าได้ เสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ผลผลิตต่อไร่ น้อยกว่าปกติ

แนวทางแก้ไข หากมีความจำเป็นต้องมีไม้ใหญ่หรือไม้ที่มีค่าไว้ในแปลงเพื่อความสอดคล้องกับหลักการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน หรือ ลดกระแสต่อต้านจากมวลชน ควรกันพื้นที่เหล่านี้นอกจากพื้นที่ผลผลิต โดยไม่ปลูกไม้ในบริเวณที่มีร่มเงาปกคลุม

5. การคัดเลือกสายต้นที่เหมาะสม โดยปัจจุบัน อ.อ.ป.ใช้สายต้นไม้โตเร็ว ที่มีการผลิตและทดสอบอัตราการเจริญเติบโต ตลอดจนได้มีการปลูกทดสอบในพื้นที่ต่างๆ และมีตัวเลขผลผลิตต่อไร่ จากบริษัทผู้ผลิตอยู่แล้ว สวนป่าจะต้องศึกษาและคัดเลือกสายต้นที่เหมาะสมกับ สภาพพื้นที่ ปริมาณน้ำฝน สภาพดิน ในสวนป่าของตนเอง โดยหลักการปรับปรุงพันธุ์ หากสายต้นที่มีการผลัดและจำหน่ายมาแล้วไม่เกิน 15 ปี สายต้นเหล่านั้นจะเริ่มอ่อนแอ และมีโรคแมลงรบกวน ด้วยสาเหตุนี้บริษัทผู้ผลิตจึงจะต้องมีการพัฒนาสายต้นใหม่ๆ อยู่เสมอ

6. พื้นที่ผลผลิตไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ไม่มีการกันพื้นที่ ร่องห้วย จอมปลวก ที่น้ำขัง ฯลฯ ออกจากพื้นที่ผลผลิต (Productive Area) ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าความเป็นจริง

7. เนื่องจากไม้โตเร็ว เป็นไม้ที่ต้องการแสงมาก การทำการปลูกซ่อมจะต้องดำเนินการทันที ภายในปีที่ปลูก หาปลูกซ่อมในปีที่ 2 ไม้ที่ซ่อมจะแคระแกร็นไม่คุ้มค่าในการดูแลรักษา

3.3 การดำเนินงาน/แนวทางการขับเคลื่อน

จากการเก็บตัวเลขสถิติและผลจากการดำเนินการจริง เมื่อทำการแก้ไขปัญห (จุดอ่อน) ตามข้อ 3.2 พบว่าสามารถ เพิ่มผลผลิต และรายได้ให้ อ.อ.ป. ได้จริง สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท เงื่อนไข ของแต่ละพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีแนวทางที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการดำเนินการ ตามข้อ 3.2 ดังนี้

3.2.1 อัตราค่าใช้จ่ายในการปลูกบำรุงรักษา ทุก Model เมื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าแล้ว จะต้องได้ผลผลิตเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 13 ต้น/ไร่

3.2.2 หากมองเรื่องความคุ้มค่าและมีกำไร ควรเน้นเพิ่มประสิทธิภาพ และลดต้นทุน มากกว่าการเพิ่มพื้นที่ปลูก (เพิ่มพื้นที่ปลูก = เพิ่มการขาดทุน ถ้าผลผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย)

3.2.3 พื้นที่ห่างไกลแหล่งรับซื้อเกิน 150 กม. หากจำเป็นต้องปลูก ควรเปลี่ยนวัตถุประสงค์จากการจำหน่ายในรูปแบบไม้เถื่อ เป็นรูปแบบไม้วีเนียร์ หรือ พาเลท (ขยายระยะปลูก และรอบการตัดฟัน เป็น 7-8 ปี)

3.2.4 หัวหน้าสวนป่าต้องเรียนรู้การวิเคราะห์งบการเงิน เพื่อควบคุมการบริหารจัดการงบประมาณ

3.2.5 คัดเลือกสายต้นเหมาะสมกับพื้นที่

3.2.6 ปรับปรุงดินก่อนปลูก ใส่ปุ๋ย (สป.คลองตะเกรา รอบแรก 18 ต้น/ไร่ 3 ปี 8 เดือน) ผลผลิต เพิ่ม 5 ต้น/ไร่ เมื่อเทียบกับไม่ปรับปรุง ใส่ไร่ละ 5 ต้น 600 บาท/ต้น 3,000 บาท/ไร่)

3.2.7 ระยะปลูกเหมาะสม เยื่อ (1.5*3,1.5*1.5*4.5,1.25*2*6) เสาเข็ม ค้ำยัน พาเลท วีเนียร์ 2.5*3,3*3

3.2.8 ไม้โตเร็วไม่สามารถปลูกเสริม แทรกแถว ที่มีช่องว่างน้อยกว่า 8 เมตร

3.2.9 ต้องตระหนักรู้ว่า คือ การทำธุรกิจ

3.4 ระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

การควบคุมการปลูกสร้างให้เป็นไปตามกรอบงบประมาณการปลูกสร้าง และการทำไม้จะต้องควบคุมการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม้ยูคาลิปตัสที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปลายท่อนตั้งแต่ 1.5 นิ้วขึ้นไป สามารถทำออกเป็นสินค้าได้ทั้งหมด โดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์การจำหน่ายไม้ยูคาลิปตัสสวนป่าและไม้โตเร็วอื่นๆ พ.ศ. 2565 และควบคุมการทำสัญญาการค้าไม้ให้รักษามูลประโยชน์ของ อ.อ.ป. เป็นสำคัญ

3.5 การนำไปใช้ประโยชน์/ผู้ที่สามารถใช้ประโยชน์/กลุ่มที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์

ทุกสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ที่ปลูกไม้โตเร็ว สามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ ในบริบทของตนเอง

3.6 สรุปผลจากการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น รายได้เพิ่มขึ้น ลดค่าใช้จ่าย กระบวนการ/ระยะเวลาเร็วขึ้น เป็นต้น

จากการเก็บตัวเลขสถิติและผลจากการดำเนินการจริง เมื่อทำการแก้ไขปัญหา (จุดอ่อน) ตามข้อ 3.2 พบว่าสามารถ เพิ่มผลผลิต และรายได้ให้ อ.อ.ป. ได้จริง สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทเงื่อนไข ของแต่ละพื้นที่ได้ และยังสามารถปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับการทำธุรกิจคาร์บอนเครดิต เพื่อให้มีรายได้ต่อไร่ เพิ่มขึ้นจากเดิม ได้อีกทางหนึ่งต่อไป เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพแผนการปฏิบัติงาน